

Sygn. akt: I C 363/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 listopada 2021 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Ewa Oknińska
Protokolant:	sekretarz sądowy Dominika Orzepowska

po rozpoznaniu w dniu 20 października 2021 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa S. B., K. B.

przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

I. oddała powództwo,

II. nie obciąża powodów kosztami procesu.

sędzia Ewa Oknińska

Sygn. akt I C 363/20

UZASADNIENIE

Powodowie K. B. i S. B. wnieśli przeciwko Bankowi (...) S.A. w W. pozew o zapłatę na ich rzecz kwoty 25.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kwotę 20.000 CHF z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że spłacali kredyt w okresie od dnia 16 czerwca 2008 r. do dnia 15 marca 2012 r. w złotych polskich, a od dnia 16 kwietnia 2012 r. do dnia 18 października 2013 r. w (...). Pismem z dnia 02 kwietnia 2020 r. powodowie wezwali pozwanego do zwrotu nienależnego świadczenia. Podali, że zawarta między stronami umowa jest umową o kredyt złotówkowy, w którym została precyzyjnie określona kwota kredytu, tj. 201.511,34 zł. W ich ocenie w umowie zastosowano wadliwy mechanizm waloryzacji, sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający interesy konsumentów, gdyż:

a) uzależnia waloryzację świadczenia od kompetencji silniejszej strony umowy czyli pozwanego, bank przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu i ustalania kursu waluty,

b) nie wskazano w umowie przesłanek i specyfiki mechanizmu przeliczania waluty zrozumiałych dla konsumenta,

c) bank stosował dwa różne rodzaje kursów i mógł dowolnie wybierać kryteria ustalania kursów.

Klauzula denominacyjna ma charakter abuzywny w rozumieniu art. 385¹ k.c. i należy uznać, że nie wiąże powodów. Mając na uwadze okoliczności, że w oparciu o bezskuteczne postanowienia § 18 ust. 1 i 4 (...) powodowie uregulowani na rzecz pozwanego kwotą wyższą niż tą, do której zwrotu byli oni zobowiązani na podstawie umowy kredytu, dlatego są uprawnieni do zwrotu owej nadwyżki (pozew k. 4-13, pismo powodów z dnia 01 czerwca 2020 r. – k. 79, pismo powodów z dnia 20 lipca 2020 r. – k. 314-322).

W odpowiedzi na pozew, pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zwrotu kosztów procesu. Podniósł zarzut przedawnienia roszczenia powodów. A nadto, pozwany zaprzeczył:

- zasadności roszczeń powodów,
- wskazanej metodologii ustalenia kwoty roszczenia,
- braku rzetelnej informacji banku o ryzyku kursowym,
- że powodowie nie mieli możliwości negocjowania umowy,
- że postanowienia § 18 ust. 1 i 4 (...) stanowiącego załącznika do umowy są abuzywne, a więc bezskuteczne, nieważne,
- twierdzeniom powodów, że kredyt denominowany w walucie obcej udzielony umową jest kredytem złotowym.

Pozwany wskazał, że kredyt miał być spłacony do dnia 15 lipca 2019 r., powodowie zaś spłacili kredyt od 18 października 2013 r. Zatem świadczenie zostało spełnione zanim wierzytelność stała się wymagalna. Zwrot zaciągniętego kredytu czyni zadość zasadom współżycia społecznego (odpowiedź na pozew k. 85-93).

Powodowie pismem z dnia 17 lutego 2021 r. rozszerzyli powództwo o kwotę 13.836,16 zł i 7.521,71 CHF. W następstwie czego wnieśli o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz:

a) kwoty 38.836,16 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie:

- od kwoty 25.000 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty,
- od kwoty 13.836,16 zł od 15 – tego dnia od dnia doręczenia pisma do dnia zapłaty,

b) kwoty 27.521,71 CHF z ustawowymi odsetkami za opóźnienie:

- od kwoty 20.000 CHF od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty,
- od kwoty 7.521,71 CHF od 15 – tego dnia od dnia doręczenia pisma do dnia zapłaty.

Rozszerzenie powództwa odnosiło się do sytuacji, w której Sąd stanąłby na stanowisku, że umowa jest ważna, a bezskuteczne są klauzule waloryzacyjne, jak również w przypadku, gdyby Sąd stanął na stanowisku, że umowa kredytu jest nieważna (pismo – k. 378-379).

Sąd ustalił, co następuje:

Powodowie działając jako konsumenci w dniu 23 kwietnia 2008 r. wystąpili do pozwanego Banku z wnioskiem o udzielenie kredytu w wysokości 201.578 PLN. Wskazali, że wnioskowana kwota ma być denominowana w walucie (...).

(dowód: wniosek k. 110-111, karty informacyjne klienta –k. 115).

W dniu 28 maja 2008 r. powodowie zawarli umowę o kredyt hipoteczny denominowany nr (...)/H.. Na podstawie powyższej Bank zobowiązał się udzielić kredytu denominowanego w wysokości 98.862,45 CHF, nie więcej niż

równowartość 201.511,34 PLN. Integralną częścią umowy był Zbiór Ogólnych Z. Kredytowania w zakresie udzielania kredytów hipotecznych (zwany dalej (...)), stanowiący załącznik nr 1 do umowy (§ 1.1. i § 2 umowy).

Zgodnie z § 18 (...), uruchomienie kredytu nastąpiło w złotych przy jednoczesnym przeliczeniu kwoty kredytu na (...) po kursie kupna dewiz obowiązującym w Banku w dniu uruchomienia kredytu (§ 18.1. (...)). W przypadku wzrostu kursu waluty obcej w okresie między dniem zawarcia umowy a dniem uruchomienia kredytu kwota uruchomionego kredytu wyrażona w walucie wymiennej może być niższą niż kwota określona w umowie. Kwotę kredytu wyrażoną w walucie obcej obniża się w takim stopniu, aby odpowiadała określonej w umowie równowartości kwoty kredytu w PLN. Zmiana kwoty kredytu w walucie w związku ze wzrostem kursu nie wymaga zawarcia aneksu do umowy (§ 18.2 (...)).

Z kolei w przypadku spadku kursu waluty obcej w okresie między dniem zawarcia umowy a dniem uruchomienia kredytu, kwota uruchomionego kredytu wyrażonego w walucie wymiennej może być wyższą niż kwota określona w umowie. Kwotę kredytu wyrażoną w walucie podwyższa się w takim stopniu aby odpowiadała określonej w umowie równowartości kwoty kredytu w PLN. Zmiana umowy kredytu w walucie obcej w związku ze spadkiem kursu wymaga zawarcia aneksu do umowy (§ 18.3. (...)).

Stosownie do § 18.4 (...) spłata kredytu denominowanego wraz z odsetkami następuje w złotych, w ratach określonych w walucie kredytu z umowy kredytu, wg przeliczenia z dnia wpływu środków na rachunek kredytowy kredytobiorcy, po ustaleniu wg Tabeli kursów po kursie sprzedaży dewiz obowiązującym w banku w momencie dokonywania powyższej operacji.

W § 1 pkt 27 (...) zdefiniowano tabelę kursów jako tabelę kursów walut Banku (...) S.A. obowiązującą w momencie wykonywania operacji.

Od udzielonego kredytu bank pobrał prowizję w wysokości 741,47 CHF (§ 8 umowy).

Kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej sumę stopy bazowej i stałej marży Banku. W dniu zawarcia umowy oprocentowanie wynosiło 3,4867% w stosunku rocznym, a marża 0,6000 p.p. Stopa procentowa ulegała zmianie w okresach 6-miesięcznych liczona od dnia podpisania umowy, przy czym:

- a) dla ustalenia stopy procentowej na pierwszy 6 miesięczny okres jako stopę bazową przyjęto odpowiednią stawkę (...) 6M notowaną na 2 dni robocze przed podpisaniem umowy,
- b) dla ustalenia stopy procentowej na pierwszy 6 miesięczny okres jako stopę bazową przyjęto odpowiednią stawkę LIBOR 6M notowaną na 2 dni robocze przed zakończeniem poprzedniego okresu.

Stawka LIBOR 6M to stopa referencyjna dla krótkoterminowych pożyczek międzynarodowych dla USD lub (...) ustalana i publikowana przez B. A. codziennie o godzinie 11 czasu londyńskiego (§ 9 umowy, § 1 pkt 25 (...), załącznik nr 2 do umowy).

Okres kredytowania wynosił 134 miesiące od dnia wypłaty pierwszej transzy kredytu, w tym okres karencji w spłacie kapitału wynosił 2 miesiące. Kredyt wraz z odsetkami spłacany był w PLN w malejących ratach miesięcznych, do 15 dnia każdego miesiąca (§ 3 i § 10 umowy).

Kredytobiorca mógł spłacać część lub całość kredytu przed terminem określonym w umowie, zgodnie z postanowieniami § 12 i 13 (...).

Prawnym zabezpieczeniem spłaty kredytu był m.in.,:

- a) weksel in blanco wystawiony przez kredytobiorcę z klauzulą „bez protestu” wraz z deklaracją wekslową,
- b) hipoteka kaucyjna do kwoty 416.250,48 PLN ustanowiona na nabywanej nieruchomości,

c) do czasu przedłożenia w banku odpisu z księgi wieczystej z prawomocnym wpisem hipoteki – ubezpieczenie kredytu w (...) SA na okres od dnia wypłaty kredytu do 30.09.2008 r. nie dłuższy niż 120 miesięcy kalendarzowych (§12 umowy)

Powodowie w dniu 28 maja 2008 r. złożyli oświadczenie, że w pierwszej kolejności została im przedstawiona oferta kredytu hipotecznego w złotych. Oświadczyli, że znane jest im oraz zostało wyjaśnione przez pozwanego ryzyko związane ze zmianą kursu waluty i że, wyrażają zgodę na poniesienie w/w ryzyka.

(dowód: umowa -k. 18-21, załącznik nr 1 do umowy (...) k. 22-28, załącznik nr 2 do umowy - k. 29, zaświadczenie – k. 32, harmonogram – k. 45, oświadczenie – k. 116)

W dniu 2 września 2008 r. strony zawarły aneks nr (...), na podstawie którego w § 2 umowy otrzymał brzmienie, że „bank udziela kredytu denominowanego w złotych polskich w kwocie nie wyższej niż 201.511,34 zł, stanowiącej równowartość waluty wymiennej w kwocie 98.862,45 CHF z zastrzeżeniem § 18 (...)

(dowód: aneks nr (...) k. 50).

Kredyt został uruchomiony powodom w kwocie 200.360,51 zł (niezaprzeczone, ponadto opinia biegłego -k. 432, załącznik do pisma banku – k. 374).

W dniu 23 lutego 2012 r. strony zawarły aneks nr (...), na podstawie którego strony zmieniły § 10 umowy określiły warunki spłaty kredytu: 1) spłata kredytu wraz odsetkami spłacana jest w malejących ratach miesięcznych. Kapitał jest spłacany co miesiąc. Spłata rat odsetkowych lub kapitałowo-odsetkowych następuje do 15 dnia miesiąca. 2) Kredyt może być spłacany w złotych lub w walucie, do której denominowany jest kredyt. Kredyt spłacany jest w terminach i kwotach określonych w harmonogramie spłat stanowiącym integralną część umowy. 3) Do spłaty kredytu w walucie bank otwiera i prowadzi bezpłatny, nieoprocentowany rachunek przeznaczony do gromadzenia środków na spłatę kredytu w walucie kredytu, do której denominowany jest kredyt. 4) Określono warunki wcześniejszej całkowitej lub częściowej spłaty kredytu w walucie innej niż dotychczasowa waluta spłaty. 5) Upoważniono bank do pobierania środków pieniężnych na spłatę kredytu z odsetkami, prowizjami, opłatami i innymi kosztami należnymi bankowi z rachunku kredytobiorców zarówno prowadzonego w PLN jak i w (...).

(dowód: aneks nr (...) k. 51 – 51v.).

Kredytobiorcy spłacali przedmiotowy kredyt w okresie od 16 czerwca 2008 r. do 18 października 2013 r., przy czym:

- a) w okresie do 15 marca 2012 r. w PLN,
- b) od 16 kwietnia 2012 r. do 18 października 2013 r. w (...).

Powodowie uiszcili na rzecz pozwanego z tytułu kredytu kwotę 115.466,85 zł i kwotę 66.398,63 CHF.

(zaświadczenie k. 55-56, opinia biegłego k. 356).

Powodowie dokonali całkowitej spłaty należności wynikającej z zawartej umowy kredytu hipotecznego. W dniu 25 października 2013 r. bank złożył oświadczenie o wykreśleniu hipoteki kaucyjnej ustanowionej w związku z umową kredytu wraz ze wszystkimi odnoszącymi się do niej wpisami dodatkowymi – z uwagi na spłatę zobowiązania.

(dowód: zeznania powodów – k. 342 v. – 343, zezwolenie k. 194, pismo Banku - k. 195)

Pismem z dnia 2 kwietnia 2020 r. powodowie wezwali pozwanego bank do zapłaty kwoty 25.000 zł oraz 20.000 CHF podnosząc, że postanowienia zawarte w par. 18 ust. 1 i 4 (...) stanowią niedozwolone postanowienia umowne. Powodowie ponowili wezwanie pismem z 20 kwietnia 2020 r.

(dowód: wezwanie do zapłaty k. 57-61, pismo banku k. 63, pismo powodów k. 65-73)

Przy założeniu wykonywania umowy kredytowej opartych o założenia, że:

- a) saldo zadłużenia odpowiadać będzie równowartości kwoty kredytu rzeczywiście udostępnionej powodowi, wyrażonej w złotych polskich, bez waloryzacji do waluty obcej
- b) odsetki naliczane będą wyrażone w złotych polskich,
- c) raty kapitałowo – odsetkowe będą wyrażone w złotych polskich z pominięciem przeliczania wypłaconej przez pozwanego kwoty kredytu oraz wpłaconych przez powodów rat kapitałowo – odsetkowych zgodnie z kursem (...) według tabeli kursów stosowanej przez bank,

różnica między kwotami rzeczywiście wpłaconymi w toku wykonywania umowy przez powodów, a kwotami należnymi wynosiłaby 39.276,16 zł i 27.746,16 CHF. Różnica za okres od dnia 13 maja 2010 r. do dnia 15 marca 2012 r. wynosiłaby 25.118,11 zł oraz za okres od dnia 13 maja 2010 r. do dnia 18 października 2013 r. wynosiłaby 27.746,94 CHF.

(dowód: opinie biegłego z zakresu bankowości – k. 352- 361, 394 – 403, k. 432-437, k. 452-456)

Sąd zważył, co następuje:

W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego roszczenie powodów podlegało oddaleniu.

Sąd dokonał ustaleń faktycznych w sprawie w oparciu o załączone do akt – niekwestionowane przez strony – dokumenty, nie stwierdzając podstaw do podważenia ich wiarygodności. Ponadto, Sąd uwzględnił zeznania powodów w zakresie znajdującym odzwierciedlenie w zebranych materiale dowodowym. Ponadto, Sąd uwzględnił opinię biegłego M. M., uznając ją za rzetelną, pozbawioną luk i sprzeczności.

Bezspornym było, że umowa o kredyt hipoteczny została przez strony w całości wykonana.

W tym stanie rzeczy rozważyć należało, jaki jest charakter umowy kredytowej, czy umowa kredytowa jest ważna i czy wskazywane przez powodów postanowienia miały charakter niedozwolony.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 i 2 ustawy – Prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, zaś kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Jak wynika z treści zawartej pomiędzy stronami umowy, stosownie do jej postanowień, strony umówiły się, że bank udostępni kwotę kapitału w wysokości stanowiącej równowartość 98.862,45 CHF, nie więcej niż 201.511,34 PLN. W przypadku wzrostu kursu waluty obcej w okresie między dniem zawarcia umowy a dniem uruchomienia kredytu, kwotę kredytu wyrażoną w walucie obcej Bank obniżał w takim stopniu, aby odpowiadała określonej w umowie równowartości kwoty kredytu w PLN. W przypadku spadku kursu waluty obcej kwotę kredytu wyrażoną w walucie podwyższało się w takim stopniu aby odpowiadała określonej w umowie równowartości kwoty kredytu w PLN. Zatem w umowie strony jednoznacznie określiły kwotę kredytu w PLN. Jakkolwiek przeliczenie dotyczące denominacji następowało z zastosowaniem tabeli kursów obowiązującej w pozwanym Banku, skutkiem tego zastosowania nie jest unicestwienie czy unieważnienie umowy jako takiej w całości.

Zważywszy bowiem, że wniosek kredytowy bezspornie dotyczył kredytu w walucie polskiej, zaś postanowienia umowy jednoznacznie wskazują, że Bank udziela kredytu w złotych polskich a jego wypłata i spłata następuje w złotych polskich nie ulega wątpliwości, że strony zgodnie zamierzały zawrzeć umowę kredytu bankowego w tej właśnie walucie.

Zasadniczo postanowienia przedmiotowej umowy spełniają przesłanki z art. 69 ustawy z dnia 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia – dalej jako pr. bank.) i pozwalają na uznanie, że strony miały zamiar zawrzeć umowę kredytu bankowego. Chodzi tu w szczególności o obowiązek umieszczenia w umowie kredytu bankowego jednoznacznej kwoty tego kredytu, jako środków pieniężnych, które stosownie do art. 69 ust. 1 Pr. bank. bank kredytujący powinien oddać do dyspozycji kredytobiorcy. Jeżeli kwota kredytu jest powiązana z kursem waluty obcej, to jest dopuszczalne, zgodnie z art. 358 k.c., aby wypłata i spłata kredytu następowała w tej walucie albo walucie polskiej, przy czym jeśli to dotyczy wyłącznie sposobu wykonania zobowiązania pieniężnego, nie powoduje zmiany waluty wierzytelności.

Odnosnie ryzyka zmiany kursu to wskazać trzeba, że na zmianę kursu waluty wpływa szereg czynników ekonomicznych jak i pozaekonomicznych, niezależnych od woli stron zawartej umowy. Kursy walut z natury swojego funkcjonowania cechują się zmienną wartością, wykazując raz tendencję wzrostową, a innym razem spadkową. Zmienność kursów walut jest faktem powszechnie znanym, nie wymagającym dowodu. Jak wynika z podpisanych oświadczeń kredytobiorcy zostali poinformowani o ryzyku kursowym i że po zapoznaniu się z ofertą Banku zdecydował się zawrzeć umowę kredytu. Co do zasady zatem uznać trzeba, że brak jest podstaw do uznania, że umowa łącząca strony ze względu na jej konstrukcję (umowa kredytu denominowanego) była sprzeczna z prawem lub z zasadami współżycia społecznego.

Ponadto postanowienia umowy spełniają przesłanki umowy kredytu bankowego. Znane są bowiem strony umowy, cel, na jaki został udzielony (spłata kredytu zaciągniętego w Banku udzielonego na cele mieszkaniowe), zasady i termin jego spłaty, wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany (suma marży i stopy bazowej kredytu) oraz inne niezbędne warunki wynikające z art. 69 ust. 2 powołanej ustawy w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia.

Umowa stron zawiera zatem elementy, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego. Jest nadto dopuszczalna na podstawie art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Istota takiej umowy polegała bowiem na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez powodów równowartości określonej kwoty pieniędzy z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie takiej równowartości, przy czym miernikiem tych wartości pozostawać miał kurs waluty szwajcarskiej do waluty polskiej.

Następnie należało odnieść należało się do zgłoszonych przez powodów zarzutów odnośnie postanowień umownych zawartych w § 18 ust. 1 i 4 (...) jako zawierających klauzule abuzywne określających sposób przeliczenia kwoty kredytu do wypłaty po kursie, który nie była znany w chwili zawarcia umowy, jak też kształtowania przez Bank wysokości kursu waluty, według którego rozliczano następnie spłatę kredytu.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 i 3 k.p.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Niezgodnione zaś są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

W uchwale SN podjętej w sprawie o sygnaturze III CZP 29/17, mającej moc zasady prawnej, Sąd Najwyższy wskazał, że oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone, dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy. Zgodnie też z utrwalonym już orzecnictwem „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi

cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym uznanie, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (por. wyrok SA w Warszawie z 14.06.2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12 - wyrok SA Warszawa z dnia 14-06-2013 r., z 15.05.2012 r. w sprawie VI ACa 1276/11, wyrok SA w Poznaniu z 6.04.2011 r. w sprawie I ACa 232/11).

Postanowienia umowy odwoływały się do kursu obowiązującego w kredytującym banku, zgodnie z Tabelą kursów, nie wskazując równocześnie szczegółowych zasad określania sposobu ustalania kursu wymiany walut. W ocenie Sądu, należy to uznać za naruszające interes konsumenta w sposób rażący. Nie budzi bowiem wątpliwości, że zastosowanie innego kursu dla przeliczenia kredytu uruchomianego – kursu kupna dewiz oraz innego dla przeliczenia kredytu spłacanego – kursu sprzedaży dewiz prowadzi do uzyskania przez Bank dodatkowej korzyści finansowej wynikłej z różnicy między tymi kursami. Tym bardziej, że nie było to uzgodnione indywidualnie z kredytobiorcami, a wynikało ze wzorca stosowanego przy zawarciu umowy kredytu (co z resztą zostało potwierdzone zeznaniami strony powodowej, którym Sąd dał wiarę w pełni). Nieuzgodnione indywidualnie postanowienie upoważniające pozwanego do dobrowolnego ustalania kursu kupna i sprzedaży, miało charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. W konsekwencji jest niewątpliwe, że w rozpatrywanej sprawie pozwany przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania - na gruncie zawartej umowy - wysokości rat kredytu waloryzowanego kursem franka. Jednocześnie prawo banku do ustalania kursu waluty nie doznawało żadnych umownych ograniczeń w postaci skonkretyzowanych, obiektywnych kryteriów zmian stosowanych kursów walutowych. Rozwiązanie to należy uznać za prawnie relewantną konsekwencję nierównomiernego rozkładu praw i obowiązków stron umowy kredytowej, prowadzącą do naruszenia interesów konsumenta, w tym przede wszystkim interesu ekonomicznego, odpowiadającego wysokości poszczególnych rat kredytu. W tym zakresie istotne znaczenie należy także przypisać wymaganiami właściwej przejrzystości i jasności postanowienia umownego, czyli odpowiedzi na pytanie, czy zawarta umowa wskazuje w sposób jednoznaczny powody i specyfikę mechanizmu przeliczania waluty, tak by konsument mógł przewidzieć, na podstawie transparentnych i zrozumiałych kryteriów, wynikające dla niego z tego faktu konsekwencje ekonomiczne.

W ocenie Sądu należy zatem uznać, że wszelkie postanowienia odwołujące się do kursów waluty i możliwości jej samodzielnego ustalania, bez jasno sprecyzowanych i obiektywnych kryteriów, są sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy konsumenta w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na powodów ryzyka wynikającego z bankowego ustalenia kursów waluty indeksacyjnej i pozostawiały mu w istocie określoną swobodę w zakresie ustalania wysokości jego zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu.

Aktualne poglądy orzecznictwa traktują klauzulę waloryzacyjną jako główne świadczenie kredytobiorcy, gdyż wpływa ona na wysokość tego świadczenia (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2019 r., sygn. akt: I CSK 242/18, *legalis* nr 1966950, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 8 sierpnia 2019 r., sygn. akt: I ACa 126/18). To z kolei oznacza brak możliwości zastępowania niedozwolonych klauzul umownych przepisami o charakterze ogólnym, które są przepisami dyspozytywnymi w odniesieniu do przeliczenia należności stron. Jedynie w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym. Wyjątek ten obejmuje sytuacje, w której jest zgoda stron na jego zastosowanie oraz okoliczność, że brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi. Pogląd ten został wypracowany w oparciu o związanie wszystkich sądów Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy 93/13/EWG dokonaną przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18. (...) podtrzymał pogląd, że w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy, skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następczo je zaakceptuje. Jedynie w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym. Wyjątek ten

obejmuje sytuacje w której jest zgoda stron na jego zastosowanie oraz okoliczność, że brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi.

Analiza powołanych przepisów oraz utrwalonego orzecznictwa prowadzi do wniosku, że konsument może powołać się na niedozwolony charakter postanowień umowy wyłącznie do czasu zakończenia jej wykonywania, zaś po tej dacie nie jest już to możliwe. Skutkiem bowiem uznania danego postanowienia za niedozwolone jest wyeliminowanie go z umowy a co za tym idzie wyłącznie brak związania nimi konsumenta, w pozostałym zaś zakresie umowa wiąże nadal strony. Uznać trzeba, że powyższe dotyczy okresu, w którym umowa obowiązuje, a nie okresu, po którym zobowiązania z niej wynikające w całości wygasły, co następuje w przypadku ich wykonania. Po wygaśnięciu zobowiązań zawartych w umowie strony nie są bowiem już nią związane. Po drugie, brak jest automatyzmu sankcji w postaci niestosowania niedozwolonego postanowienia umownego. To konsument winien w trakcie wykonywania umowy, przedsięwziąć działanie, zwłaszcza jeżeli możliwym skutkiem wyeliminowania tego postanowienia miałby być upadek całej umowy. Możliwa jest bowiem akceptacja konsumenta dla stosowania niedozwolonego postanowienia umownego. W konsekwencji, o ile umowa od początku sprzeczna z ustawą, mająca na celu jej obejście lub sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, jest bezwzględnie nieważna – *ex lege* (art. 58 k.c.), o tyle umowa zawierająca postanowienia niedozwolone może dopiero zostać uznana za nieważną w wyniku woli i działań konsumenta.

Wprawdzie, przepisy art. 385¹ k.c. nie przewidują żadnego terminu dla powołania się przez konsumenta na niedozwolony charakter postanowień umowy to jednak możliwość następczej akceptacji treści takich postanowień przez konsumenta i brak automatyzmu stosowania sankcji, przemawia zdaniem Sądu, za przyjęciem, że może to nastąpić najpóźniej do chwili zakończenia wykonywania umowy i wygaśnięcia zawartych w niej zobowiązań. Przyjęcie poglądu przeciwnego prowadziłyby do tego, że wszelkie wykonane umowy mogłyby być podważane w niczym nieograniczony sposób i w nieograniczonym czasie co podważałoby pewność obrotu prawnego.

W przedmiotowej sprawie umowa łącząca strony została wykonana w całości, a zobowiązania stron z niej wynikające wygasły wskutek ich spełnienia, a zatem obecnie strony nie są już nią związane. Zgodnie z zawartą pomiędzy stronami umową, Bank udostępnił powodowi kwotę kredytu, zaś strona powodowa zwróciła pozwanemu kredyt wraz z umówionymi odsetkami – na swój wniosek dokonując wcześniejszej spłaty kredytu. Podczas trwania umowy, strona powodowa nie miała wątpliwości co do sposobu, w jaki miała ona być wykonywana, nie powoływała się nadto na to, że umowa zawiera postanowienia mające charakter niedozwolony. Zarzut ów podniesiony został dopiero po zakończeniu umowy. W związku z powyższym, uznać należy, że wobec zakończenia wykonywania umowy i wygaśnięcia zobowiązań w niej zawartych – powodowie nie mogą skutecznie dochodzić zwrotu świadczenia z powołaniem się na zamieszczenie się w niej niedozwolonych postanowień umownych. Roszczenie to wygasło najpóźniej w październiku 2013 r., kiedy to umowa była jeszcze przez strony wykonywana. Dopuszczenie zaś możliwości powoływania się na niedozwolone postanowienia umowne – po jej wykonaniu – godziłoby w pewność obrotu prawnego, w ten sposób, że wszelkie wykonane umowy w niczym nieograniczony sposób i w nieograniczonym czasie, mogłyby skutecznie podważane, również bez zgody i woli konsumenta.

Dodatkowo podnieść należy, że zgodnie z art. 411 pkt. 4 k.c. nie można żądać zwrotu świadczenia, jeżeli świadczenie zostało spełnione zanim wierzytelność stała się wymagalna. Powodowie dokonali spłaty kredytu i nie mogą żądać jego zwrotu. Ponadto dobrowolna spłata ich zobowiązania przed terminem doprowadziła do wygaśnięcia zobowiązania. W ocenie Sądu spełnienie świadczenia z umowy, która była wykonywana bez żadnych zastrzeżeń przez obie strony, aż do czasu jej zakończenia, przy uwzględnieniu, że powodowie nie sygnalizowali pozwanemu zamiaru jej kwestionowania, czyni zadość zasadzie lojalnego dotrzymywania zobowiązań (*pacta sunt servanda*).

Mając na uwadze powyższe oraz powołane przepisy powództwo należało oddalić.

Odnosząc się do zarzutu przedawnienia, zgłoszonego przez pozwanego, Sąd uznał go za chybiony w części. Zgodnie z utrwaloną już linią orzecniczą, w przypadku dochodzenia nadpłaconych rat kapitałowo–odsetkowych lub zwrot świadczenia z tytułu nieważności umowy, w oparciu o konstrukcję świadczenia nienależnego okres przedawnienia

wynosił 10 lat zgodnie z art. 118 k.c. W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, termin przedawnienia wynosi 6 lat. Zgodnie z art. 5 ust. 3 cytowanej ustawy, do przysługujących konsumentowi roszczeń powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy (czyli 9 lipca 2018 r.) i w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, który terminy przedawnienia są określone w art. 118 i 125 § 1 ustawy zmienianej w art. 1, stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym. Zatem co do roszczeń dotyczących okresu do 12 maja 2010 r., uległy one przedawnieniu.

W punkcie II wyroku orzeczono o kosztach procesu na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd mając na względzie okoliczności niniejszej sprawy, które wymagały dokonania oceny przez Sąd, nie obciążał powodów kosztami procesu.

sędzia Ewa Oknińska